

РОЗДІЛ III

СОЦІАЛЬНА ФІЛОСОФІЯ

УДК 316.42

<https://orcid.org/0000-0002-6872-8845>

НОВІТНІ ТЕНДЕНЦІЇ ТА ПРОБЛЕМИ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ І АНТИГЛОБАЛІЗМУ У КОНТЕКСТІ ПЕРСПЕКТИВ ДЕМОКРАТИЗАЦІЇ СУСПІЛЬНОГО РОЗВИТКУ

В.М.Субботін, директор Державного підприємства
«Головний навчально-методичний центр Держпраці»

Сучасні вузькоспеціалізовані дослідження глобалізації, з точки зору соціальної філософії, демонструють, що в процесі бурхливих дебатів ні прибічники, ні представники глобалізації не мають конструктивного бачення глобалізації, ведучи суперечку навколо окремих аспектів проблеми. Разом з тим, дослідники також і послідовно у своїх численних розробках розкривають сутність феномену глобалізації та особливості її процесів, які спостерігаються у сучасному світі з урахуванням рівня суспільного розвитку країн світу.

Значний інтерес дослідників процесів глобалізації приваблює також явище глокалізації, яке відображає складний процес переплетіння глобальних тенденцій розвитку і локальних місцевих особливостей культурного розвитку тих чи інших народів. Глокалізація як локальність культур нині розповсюдилася майже на всі сфери людського життя і, насамперед, на сферу економіки.

У цьому відношенні локальне і глобальне зливається у нові форми суспільного розвитку, способи виробництва, які розтинають і переступають національні кордони, невинно і все сильніше щодня руйнують локальні потоки товарів, послуг, знань.

Антиглобалістський рух є не менш органічним породженням глобалізації, ніж світова економіко-фінансова, політична чи комунікаційна спільнота. Більше того, цей рух є «вбудованим стабілізатором» технологічного та соціального розвитку не тільки розвинутих країн, а й всього людства.

Водночас глобалізація досить часто стимулює відкритість комунікацій, інформаційних технологій, веде до економічного зростання, завдяки появі середнього класу зумовлює демократизацію політичного життя.

Ключові слова: глобалізація, соціальна філософія, локальність, глокалізація, антиглобалізм, знання, спільноти, комунікація, кризи, інтернаціоналізація, демократія, суспільний розвиток.

Згідно деяких досліджень сучасних форм та тенденцій глобалізаційних процесів, – підвищення добробуту перетворюється на своєрідне підґрунтя зростання вимог громадян щодо більш коректного відношення до них влади та органів правопорядку і, більше того, «з авторитарними режимами

(Піночета, Франко) народ мирився лише доти, поки економічний прогрес і добробут не ставали стабільними» [1, 18].

Глобалізація навіть примусила контролювати принципи демократії у Світовій організації торгівлі (СОТ), яка через свій Секретаріат офіційно взаємодіє з неурядовими організаціями, об'єднаннями громадян, асоціаціями підприємців, членами парламенту та іншими групами. Нині в СОТ створений орган щодо врегулювання суперечок між країнами, постанови якого обов'язкові для виконання, тоді як у її попередниці – ГАТТ (організація Генеральної угоди з тарифів та торгівлі) – врегулювання спорів відбувалося за закритими дверима.

При цьому, з одного боку, глобалізація веде до економічного процвітання, а з іншого, завдяки появі середнього класу зумовлює демократизацію політичного життя.

Значний інтерес дослідників процесів глобалізації приваблює також поняття *глокалізація*, яке згідно з Міжнародним міждисциплінарним словником є синтетичним терміном, який створений шляхом поєднання слів «глобалізація» і «локалізація» і який відображає складний процес переплетіння глобальних тенденцій розвитку і локальних місцевих особливостей культурного розвитку тих чи інших народів [2].

Зазначимо, що перша форма явища «глокалізації» як локальності суспільств та культур нині розповсюдилася майже на всі сфери людського життя і, насамперед, на сферу економіки.

У цьому відношенні локальне і глобальне зливається в нові «глокальні» способи виробництва, що розтинають і переступають національні кордони, які невинно і все сильніше щодня руйнують локальні потоки товарів, послуг та знань [3, 243].

Вважається, що цей термін запропонував англійський соціолог Р. Робертсон, який у 1968 році висунув тезу, що сфера культури має вирішальне значення для категоризації світу і почав розробляти теорію глобалізації, у межах якої і сформував поняття «глокалізація» відносно культури у сфері соціології.

Оцінюючи глобалізацію, Р. Робертсон зазначив: у більшості розмов щодо глобалізації остання зводиться до процесу, який стирає локальність, зокрема великомасштабну локальність, і таке тлумачення ігнорує той факт, що те, що називається «локальним» значною мірою сконструйоване на транс- або надлокальній основі [4, 48-72].

Погоджуючись в цьому з Р.Робертсоном і з тим, що поняття «глокалізація» у широкий науковий обіг введено ним, автор змушений зауважити, що як свідчить сам Р. Робертсон, посилаючись на «Оксфордський словник неологізмів», ідея «глокалізації» «наслідує японське поняття «дочакуки» (котре походить від «дочаку» – «жити на своїй землі»), яке спершу позначало сільськогосподарський принцип пристосування методів обробітку землі до локальних умов, а згодом було перейнято японським бізнесом для позначення *глобальної локалізації* – глобального світогляду, пристосованого до локальних умов» і далі Р. Робертсон констатує: «Якщо точніше терміни «глокальний» і «глокалізація» ввійшли до ділового жаргону протягом 1980 р., а зародилися вони в Японії – у країні, яка протягом тривалого часу дбайливо плекала свою просторово-культурну значущість і де проблема стосунків між партикулярним і універсальним загалом традиційно притягувала майже одержиму увагу вчених» [5, 52].

Розглядаючи глокалізацію як предмет наукового дослідження, вчені А.Б. Волинчук і Я.А. Фролова вважають, що цей термін раціонально розповсюдити на всю сукупність змін процесів глобалізації, що викликані регіональною специфікою. При цьому, на їхню думку, глокалізацію слід розглядати у якості специфічного регіонального сценарію глобалізації.

І далі автори зазначають, що запропонований Заходом сценарій глобалізації наприкінці XIX – початку XX ст. був свідомо адаптований, трансформований і реалізований японським суспільством, коли з початком реставрації Мейзі (1868 р.) до влади в Японії прийшли динамічні політичні групи, які, взявши до уваги науково-технічні, економічні та інтелектуальні досягнення європейської цивілізації, почали процес національної

модернізації, специфіка якої полягала в максимальному збереженні головних особливостей традиційної японської культури [6].

Відзначимо й той факт, що вона суттєво впливає на просування товарів у світі, оскільки глокалізація примушує маркетологів розробляти бренди конкретних товарів з урахуванням культурних особливостей споживача не просто конкретної країни, а й нерідко конкретної локальної території.

Відомий американський дослідник глобалізації індійського походження, професор Колумбійського університету Дж.Бхагваті [7], розділяє прибічників антиглобалістського руху на дві великі групи. Перша – це ті, що відносяться до глобалізації з великою антипатією. Належачи до різних інтелектуальних та ідеологічних течій, вони поєднані спільним менталітетом щодо антикапіталізму, антиглобалізму та антикорпоративізму, оскільки, на їх думку, глобалізація веде до глобального поширення капіталізму, а транснаціональні компанії виступають головними знаряддями його насадження. Друга – це група критиків глобалізації, позиція яких зведена до засудження економічної глобалізації як причини низки соціальних хвороб сучасного світу – злиденність у бідних країнах та виснаження природних ресурсів в усьому світі.

Хоча антиглобалісти не припиняють нападок на міжнародні інститути, які підтримують глобалізацію, але останні відносно міцні, незважаючи на потребу реформування. Якщо з першою групою мало що можна зробити для ініціювання діалогу, то друга здатна до діалогу щодо проблем глобалізації [8, 99] .

Зазначаючи, що в процесі бурхливих дебатів ні прибічники, ні представники глобалізації не мають конструктивного бачення глобалізації, ведучи суперечку навколо окремих аспектів проблеми, Дж.Бхагваті написав таке: «Учасники дискусії нагадують педанта Геракліта, котрий, пропонуючи свій будинок на продаж, приносив у якості зразка одну цеглину» [9, 102].

Разом з тим, якщо наведене висловлювання Дж.Бхагваті можливо справедливе для дебатів, що відбуваються у західному світі, то дослідники з

інших регіонів та країн світу послідовно у своїх численних розробках розкривають сутність феномену глобалізації та особливості її процесів, які спостерігаються у сучасному світі з урахуванням рівня економічного та соціального розвитку країн світу: від «золотого мільярда» до найбідніших.

Цікаво, що Дж.Бхагваті почав свій захист глобалізації з оцінки руху антиглобалістів, для яких основним об'єктом критики є *економічна глобалізація*. Автор виділив серед них дві групи, одну з яких об'єднують *антикапіталізм, антиглобалізм і антикорпоративізм*, а другу – позиція щодо засудження економічної глобалізації, як причини низки соціальних хвороб сучасного світу – зубожіння в бідних країнах і виснаження природних ресурсів. Якщо з першою групою діалог, на думку Дж.Бхагваті, майже нереальний, то з іншою групою він цілком можливий [10, 17].

Дуже цікавим є висновок щодо оцінки «нечесної торгівлі» розвинутих країн з бідними країнами, яка притаманна, насамперед, бідним країнам, і що внаслідок некоректних узагальнень загроз з боку глобалізації у сфері торгівлі вони (загрози) часто перебільшуються.

Як противагу настроям антиглобалістів Дж.Бхагваті вважає підвищення ефективності управління процесом глобалізації (*процесами*), насамперед визначенням їхніх темпів, що наочно показало занадто поспішне зняття обмежень на рух капіталу, яке прискорило азійську фінансово-економічну кризу: «Я впевнений, що управління глобалізацією стало б набагато дієвішим, якби уряди, міжнародні організації та вчені (котрі підтримують її й просувають уперед) поєднали б свої зусилля з НУО – тобто неурядовими організаціями (котрі в основному критикують та протистоять їй)» [11, 49].

Співробітництво з НУО тим важливіше, що їхня чисельність за останні роки стрімко зростає й нараховує понад 2 млн таких установ у світі, при цілеспрямованій трансформації національних НУО в транснаціональні, глобальні з урахуванням того, що не тільки існує розкол між НУО багатих і бідних країн, а й того, що НУО часто застосовують методи свідомого обману громадськості.

Розглядаючи проблему нерівності у вищезазначеному контексті та аргументаціях, є можливим вважати, що, по-перше, її гострота залежить від конкретного суспільства і країна навіть при надзвичайно великому розриві між найбіднішими і найбагатшими людьми може бути стабільною, якщо надприбутки витрачаються не на «показну розкіш», а на потреби спільноти; по-друге, заикленість на вимірюванні нерівності, чим займається останні роки Всесвітній банк, безглузда; по-третє, дослідник повинен розглядати цю проблему у конкретному соціально-політичному контексті.

Спираючись на дослідження з розрахунків рівня нерівності за методикою Світового Банку по дев'яти альтернативних параметрах, Дж.Бхагваті робить висновок, що стверджувати, нібито глобалізація призвела до зростання зубожіння в країнах, що розвиваються, і в цілому світової нерівності, підстав немає [12, 91].

Торкаючись використання дитячої праці, автор на підставі економічного аналізу, економічної логіки й специфічних даних пише, що вони не підтверджують негативного впливу глобалізації на масштаби експлуатації дітей [13, 45].

Однією з важливих проблем в умовах глобалізації є і залишається проблема становища жінок. У цій сфері виділяють ключову роль глобалізації у формі зовнішньої експансії японських корпорацій, що сприяло змінам у культурі поведінки японців відносно жінки; лібералізація зовнішньої торгівлі в галузях, які працюють під тиском імпорту, сприяючи скороченню розриву в оплаті жіночої та чоловічої праці; міграція жінок та їх працевлаштування в нових країнах свідчать, що, працюючи далеко від своїх родин, вони більше вільні як в економічному, так і в соціальному плані порівняно з феодалськими умовами на своїй батьківщині, де домінують чоловіки.

«Включення жінок у ряди робочої сили несе подвійну користь. З одного боку, жінки отримують можливість обирати роботу вдома або поза ним. А з іншого – це корисно усьому суспільству, яке отримує прямі економічні вигоди: бо ж у справу вступають таланти й потенціал до цього

зігнорованої половини робочої сили» [14, 103]. Разом із тим, в ряді сфер жіночої діяльності наявні достатньо серйозні проблеми, що загрожують їхньому добробуту і благополуччю. Зокрема, при роботі в зонах експортного виробництва, праці за кордоном, секстуризмі й торгівлі живим товаром.

Те, що *глобалізація досить часто стимулює демократію* [15, 56], Дж.Бхагваті ілюструє прикладами [16, 139], де завдяки сучасним інформаційним технологіям фермери мають можливість самостійно, без посередників поставляти свої товари на ринки, тобто ринки нині не замкнуті межами окремих країн.

За оцінкою Дж. Бхагваті, у сфері культури в широкому значенні слова, якщо ХІХ ст. було «Пакс Британіка», ХХ ст. – «Пакс Американа», то незважаючи на побоювання, що ХХІ ст. буде «Пакс Ніппоніка», воно таки знову буде «Пакс Американа» навіть у разі застосування жорстких заходів у багатьох країнах проти впливу американських фільмів, систем швидкого харчування, розповсюдження генетично зміненої продукції тощо [17, 143].

Ще однією проблемою глобалізації, яка жваво обговорюється на Заході, є рівень оплати праці корінного населення, наприклад, громадян США на фоні потужного потоку мігрантів з Мексики і розвиток торгівлі з бідними країнами.

Розвиваючи ці положення, здійснено аналіз соціально-економічного розвитку понад 30-ти торговельно-економічних об'єднань всіх континентів нашої планети, який показав, що значна частина регіональних об'єднань, особливо у Південній Америці та Південно-Східній Азії, крок за кроком наздоганяє і переганяє за розвитком об'єднання, утворені розвинутими країнами [18].

За свідченням авторів колективної монографії «Глобалізація» [19], вперше *антиглобалізм*, як соціально-політичне явище, проявив себе 1 січня 1994 року, коли у Мексиці почалося збройне повстання, причиною якого була Угода щодо створення «НАФТА» і посилення наступу іноземних компаній на права селян-індійців, яких виганяли з їх одвічних родючих земель. Тобто, це можна вважати початком руху антиглобалістів. Тим

більше, що їм через Інтернет вдалося створити глобальну мережу солідарних груп.

Реально дійсним першим значним виступом антиглобалістів стала протестна акція американської молоді у листопаді 1999 р. в Сіетлі (США), яка зірвала міністерську конференцію СОТ. Якраз з цього виступу і почалися протестні акції антиглобалістів всюди, де мали місце зустрічі керівників держав, міжнародних установ та інститутів, що формують глобальну політику.

За кілька років до появи зазначеної книги, колектив учених підготував монографію «Глобалізація світового господарства та національні інтереси», в якій зазначив, що антиглобалізм – це новий «ще не сформований і недостатньо вивчений рух, в якому діє група «глобофобів», що виступають не проти глобалізації взагалі, а проти її неоліберальної моделі та негативних наслідків» [20, 36-38].

Соціальна база антиглобалістського руху досить різнобічна, але ядром його вважають організацію АТТАС-France, що сформувалася у червні 1998 року навколо ідеї оподаткування фінансових трансакцій («податок Тобіна», запропонований професором Йельського університету, лауреатом Нобелівської премії Дж.Тобіном у розмірі 0,1% від обсягів угод на світовому фінансовому ринку) на допомогу громадянам. У наступному році була прийнята Програма дій, яка оголосила широку мету глибокої перебудови світової фінансової системи, її інститутів, а також підпорядкування її контролю політичній демократії (зазначимо, що такий контроль над діями міжнародних фінансових інститутів нині фактично встановлений урядами країн G-20. Але для цього була потрібна прірва економічно-фінансової кризи 2008-2009 рр.).

Спираючись на те, що в антиглобалістському русі вже є власна парламентська мережа і що ідея «податку Тобіна» стала предметом урядових і законодавчих ініціатив низки країн, автори вважають, що ідея зміцнення

громадської влади і демократичного контролю над ринковою глобалізацією буде реалізована.

На іншу думку, антиглобалістський рух є не менш органічним породженням глобалізації, ніж світова фінансова чи телекомунікаційна спільнота. Більше того, цей рух є «вбудованим стабілізатором» технологічного та соціального розвитку не тільки розвинутих країн, а й всього людства [21, 206]. Таким чином, можна стверджувати, що почавшись з виступів мексиканських індіанців, антиглобалістський рух пройшов важкий шлях від протестних акцій, що нерідко супроводжувалися погромами, до консолідації (без наявності керівних органів) близько 6500 громадських організацій і груп, маючих власний Маніфест, достатньо чітку програму дій, спрямовану на перетворення глобалізації для багатих на глобалізацію з «людським обличчям» для жителів планети Земля.

Наскільки важливі проблеми глокалізації свідчить той факт, що у 2001 році була створена міжнародна неурядова громадська організація «Glocal Forum» зі штабквартирами у м. Цюрих, Швейцарія (юридичний офіс) і м. Рим, Італія (оперативний офіс).

Засновники U.Savir та I. Stenbeck поставили головними завданнями піднесення ролі місцевого самоврядування у світовій управлінській системі, поширення зв'язків між локальними громадами та у сфері використання глобальних ресурсів на основі соціального покращання, демократичного зростання, миру і балансу між глобальними можливостями і локальними реальностями.

У світлі ескалації напруженості між культурами та цивілізаціями «Glocal Forum» розвиває пакет дій щодо підтримки і міжкультурного взаєморозуміння і гармонії, виходячи з положень Ankara Declaration, що була прийнята делегатами на щорічній конференції у 2006 році. При цьому програма BRIDGES (МОСТИ) має метою залучення різного інструментарію для підтримки створення ефективних можливостей для міжкультурного і міжконфесійного діалогу всередині і між містами з фокусуванням на

підтримку діалогу і співробітництва між цивілізаціями Західного та Ісламського світів. Мережа «Glocal Forum» включає 140 міст у всьому світі і він співпрацює з Світовим Банком, ФАО і програмами ООН по населенню і розвитку [22].

Підкреслимо, що процеси глокалізації у поєднанні з глобалізаційними поступово знищують міждержавні кордони [23], як то чітко показано японським економістом К. Ohmae, який у книзі «Кінець національної держави: підйом регіональних економік» описав становлення і розвиток на континентах нашої планети особливих економічних зон, що з'єднують регіони, які юридично належать різним державам, але практично набагато тісніше пов'язані між собою [24].

Глокалізація веде до того, що за суттю глобальність виявляється не одномірним простором, а транс-локальністю і що місцеві виробники унікальних товарів, послуг та знань зорієнтовані на адаптацію глобальними монополіями своїх стандартів до місцевих особливостей відповідають глобальним просуванням власних локальних брендів.

Література:

1. Linz J., Stepan A. Problems of Democratic Transition and Consolidation. – Baltimore (Md.), London: The John Hopkins Univ. Press., 2016. – 504 p.
2. Люк Т.В. Новый світовий порядок чи порядки недосвітів: влада, політика, ідеологія в інформаціоналізаційних глобальностях / Люк Т.В. // Глобальні модерності / [за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона]. – К. : Ніка-Центр, 2008. – С. 135-157.
3. Глобализация: международный междисциплинарный энциклопедический словарь / [гл. ред. И.И. Мазур, А.Н. Чумаков]. – М. – Спб-И.Й. : ИЦ „ЭЛИМА”, ИД „Питер”, 2006. – С. 243.
4. Робертсон Р. Глобализация: часопростір і гомогенність – гетерогенність / Робертсон Р. // Глобальні модерності / [пер. з англ.] / за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона. – К. : Ніка - Центр, 2008. – С. 48-72.
5. Робертсон Р. Глобализация: часопростір і гомогенність – гетерогенність / Робертсон Р. // Глобальні модерності / [пер. з англ.] / за ред. М. Фезерстоуна, С. Леша, Р. Робертсона. – К. : Ніка - Центр, 2008. – С. 52.
6. Волинчук А.Б. Глокализация как предмет научного исследования [Электронный ресурс] / А.Б. Волинчук, Я.А. Фролова – Режим доступа: http://www.rusnauka.com/9_EISN_2007/Economics/21363.doc.htm – Название с экрана.
7. Бхагвати Дж. В защиту глобализации.. – М.: Ладомир, 2005. – 448 с.
8. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.
9. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.
10. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.
11. Бхагвати Дж. В защиту глобализации.. – М.: Ладомир, 2005. – 448 с.
12. Бхагвати Дж. В защиту глобализации.. – М.: Ладомир, 2005. – 448 с.
13. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.

14. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.
15. Engdahl W. A century of war. Anglo-American oil politics and the New World Order. – Wiesbaden: Dinges & Frick, 2011. – 356 p.
16. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.
17. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.
18. Саблук П.Т. Регіональна інтеграція / Саблук П.Т., Власов В.І., Біленький О.Ю. – К. : ННЦ „ІАЕ”, 2010. – 366 с.
19. Глобализация [под общ. ред. В.А. Михайлова и В.С. Буянова]. – М. : Изд-во РАГС, 2008. – 544 с.
20. Глобализация мирового хозяйства и национальные интересы. – М.: Экономический факультет МГУ, ТЕИС, 2002. – 631 с.
21. Делягин М.Г. Мировой кризис: Общая теория глобализации. – (6-е изд., перераб. и доп.). – М. : ИНФРА-М, 2016. – 768 с.
22. Glocal Forum [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://en.wikipedia.org/wiki/Glocal_Forum . – Назва з екрану.
23. Штепа. В. Глокализация [Электронный ресурс] / Штепа. В. – Режим доступа – <http://Kitezh.onego.ru/topia/gloc.html>. – Название с экрана.
24. Ohmae K. The End of the Nation-State. The Rise of Regional Economics / K. Ohmae. – London: Harper Collins Publisher, 1995. – 214 p.

References

1. Linz J., Stepan A. Problems of Democratic Transition and Consolidation. – Baltimore (Md.), London: The John Hopkins Univ. Press., 2016. – 504 r.
2. Liuk T.V. Novyi svitovyi poriadok chy poriadky nedosvitiv: vlada, polityka, ideolohiia v informatsionalizatsiinykh hlobalnostiakh / Liuk T.V. // Hlobalni modernosti / [za red. M. Fezerstouna, S. Lesha, R. Robertsona]. – К. : Nika-Tsentr, 2008. – S. 135-157.
3. Hlobalyzatsiia: mezhdunarodnyi mezhdystsyplynarnyi entsyklopedycheskyi slovar / [hl. red. Y.Y. Mazur, A.N. Chumakov]. – М. – Spb-Y.I. : YTs „ЭЛМА”, YD „Pyter”, 2006. – S. 243.
4. Robertson R. Hlobalizatsiia: chasoprostir i homohennist – heterohennist / Robertson R. // Hlobalni modernosti / [per. Z anhl..] / za red. M. Fezerstouna, S. Lesha, R. Robertsona. – К. : Nika - Tsentr, 2008. – S. 48-72.
5. Robertson R. Hlobalizatsiia: chasoprostir i homohennist – heterohennist / Robertson R. // Hlobalni modernosti / [per. Z anhl..] / za red. M. Fezerstouna, S. Lesha, R. Robertsona. – К. : Nika - Tsentr, 2008. – С 52.
6. Volynchuk A.B. Hlobalyzatsiia kak predmet nauchnoho yssledovaniia [Электронnyi resurs] / A.B. Volynchuk, Ya.A. Frolova – Rezhym dostupa: http://www.rusnauka.com/9_EISN_2007/Economics/21363.doc.htm – Nazvanye s ekrana.
7. Bkhahvaty Dzh. V zashchytu hlobalyzatsyy.. – М.: Ladomyr, 2005. – 448 s.
8. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.
9. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.
10. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.
11. Bkhahvaty Dzh. V zashchytu hlobalyzatsyy.. – М.: Ladomyr, 2005. – 448 s.
12. Bkhahvaty Dzh. V zashchytu hlobalyzatsyy.. – М.: Ladomyr, 2005. – 448 s.
13. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.
14. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.
15. Engdahl W. A century of war. Anglo-American oil politics and the New World Order. – Wiesbaden: Dinges & Frick, 2011. – 356 p.
16. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.
17. Bhagwati J. Why Growth Matters: How Economic Growth in India Reduced Poverty and the Lessons for Other Developing Countries. – New York: PublicAffairs, 2013. – 280 p.
18. Sabluk P.T. Rehionalna intehratsiia / Sabluk P.T., Vlasov V.I., Bilenkyi O.Iu. – К. : NNTs „ІАЕ”, 2010. – 366 с.
19. Hlobalyzatsiia [pod obshch. red. V.A. Mykhailova y V.S. Buianova]. – М. : Yzd-vo RAHS, 2008. – 544 s.

20. Hlobalyzatsiya myrovoho khoziaistva y natsyonalnye ynteresy. – M.: Ekonomycheskyi fakultet MHU, TEYS, 2002. – 631 s.
21. Deliahyn M.H. Myrovoy kryzys: Obshchaia teoryia hlobalyzatsyy. – (6-e yzd., pererab. y dop.). – M. : YNFRA-M, 2016. – 768 c.
22. Glocal Forum [Elektronnyi resurs] – Rezhym dostupu : [http://en.wikipedia.org/wiki / Glocal Forum](http://en.wikipedia.org/wiki/Glocal_Forum) . – Nazva z ekranu.
23. Shtepa. V. Hlokalyzatsiya [Elektronnyi resurs] / Shtepa. V. – Rezhym dostupa – <http://Kitezh.onego.ru/topia/gloc.html>. - Nazvanye s ekranu.
24. Ohmae K. The End of the Nation-State. The Rise of Regional Economics / K. Ohmae. – London: Harper Collins Publisher, 1995. – 214 p.

НОВЕЙШИЕ ТЕНДЕНЦИИ И ПРОБЛЕМЫ ГЛОБАЛИЗАЦИИ И АНТИГЛОБАЛИЗМА В КОНТЕКСТЕ ПЕРСПЕКТИВ ДЕМОКРАТИЗАЦИИ ОБЩЕСТВЕННОГО РАЗВИТИЯ

В.Субботин

Современные узкоспециализированные исследования глобализации, с точки зрения социальной философии, показывают, что в процессе бурных дебатов ни сторонники, ни представители глобализации не имеют конструктивного видения глобализации, ведя спор вокруг отдельных аспектов проблемы. Вместе с тем, исследователи последовательно в своих многочисленных разработках раскрывают сущность феномена глобализации и особенность её процессов, наблюдаемых в современном мире с учетом уровня общественного развития стран мира.

Значительный интерес исследователей процессов глобализации привлекает также явление глокализации, которое отражает сложный процесс переплетения глобальных тенденций развития и локальных местных особенностей культурного развития тех или иных народов. Глокализация как локальность культур в настоящее время распространилась почти на все сферы человеческой жизни и, прежде всего, на сферу экономики.

В этом отношении локальное и глобальное сливается в новые формы общественного развития, способы производства, которые вскрывают и переступают национальные границы, постоянно и все сильнее ежедневно разрушают локальные потоки товаров, услуг, знаний.

Антиглобалистское движение считается не менее органическим порождением глобализации, чем мировое экономико-финансовое, политическое или коммуникационное сообщество. Более того, это движение является «встроенным стабилизатором» технологического и социального развития не только развитых стран, но и всего человечества.

В то же время глобализация зачастую стимулирует открытость коммуникаций, информационных технологий, ведет к экономическому росту, благодаря появлению среднего класса стимулирует демократизацию политической жизни.

Ключевые слова: глобализация, социальная философия, локальность, глокализация, антиглобализм, знания, сообщества, коммуникация, кризисы, интернационализация, демократия, общественное развитие.

RECENT TRENDS AND PROBLEMS OF GLOBALIZATION AND ANTI-GLOBALISM IN THE CONTEXT OF THE PROSPECTS FOR DEMOCRATIZATION OF SOCIAL DEVELOPMENT

Subbotin Viatcheslav

Modern highly specialized studies of globalization, from the point of view of social philosophy, show that in the process of heated debate, neither supporters, nor representatives of globalization have a constructive vision of globalization, leading a debate around certain aspects of the problem. At the same time, researchers also consistently in their numerous developments reveal the essence of the phenomenon of globalization and the features of its processes observed in the modern world, taking into account the level of social development of the countries of the world.

The phenomenon of glocalization is also of great interest to researchers of globalization processes, which reflects the complex process of interweaving global development trends and local local characteristics of the cultural development of various peoples. Glocalization as a locality of cultures has now spread to almost all spheres of human life and, above all, to the sphere of economics.

In this regard, local and global are merging into new forms of social development, production methods that open and cross national borders constantly and more and more daily destroy local flows of goods, services, and knowledge.

The anti-globalist movement is no less organic product of globalization than the global economic, financial, political or communication community. Moreover, this movement is a «built-in stabilizer» of technological and social development not only of developed countries, but of all mankind.

At the same time, globalization often stimulates the openness of communications, information technology, leads to economic growth, and thanks to the emergence of the middle class, it leads to the democratization of political life.

Keywords: globalization, social philosophy, locality, glocalization, antiglobalism, knowledge, communities, communication, crises, internationalization, democracy, social development.